

PRZEDMOWA

Publikacja zawiera wyniki przeprowadzonych w 2005 r. badań z zakresu pogłowia poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich, prezentuje strukturę i wybrane elementy obrotu stada. Ponadto zawiera wyniki badań z zakresu uboju zwierząt gospodarskich w rzeźniach i ubojniach oraz wylęgów piskląt z uwzględnieniem kierunku ich wykorzystania.

Dane opracowano na podstawie reprezentacyjnych badań pogłowia bydła, trzody chlewnej, owiec, drobiu i produkcji zwierzęcej związanej z tymi gatunkami zwierząt w gospodarstwach indywidualnych, sprawozdawczości z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek sektora publicznego i prywatnego, sprawozdawczości miesięcznej z ubojni zwierząt i wylęgarni drobiu oraz szacunków i ocen rzeczoznawców wojewódzkich.

Wyniki badań z zakresu pogłowia zwierząt gospodarskich przedstawiono w rozliczeniu według form własności, grup użytkowników gospodarstw i według województw.

Publikacja składa się z uwag metodycznych, uwag analitycznych, tablic statystycznych zgrupowanych w sześciu działach oraz aneksu.

W uwagach metodycznych, oprócz wyjaśnienia podstawowych kwestii terminologicznych i zakresowych, podano zasady losowania prób do badań reprezentacyjnych i uogólniania wyników, które opracował mgr Bronisław Lednicki, konsultant w Departamencie Koordynacji i Organizacji Badań.

W uwagach analitycznych przedstawiono tekstową analizę uzyskanych wyników zilustrowaną wykresami, w części tabelarycznej przedstawiono informacje o pogłowie poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich oraz dane z zakresu obrotu stada bydła i trzody chlewnej według grup użytkowników, natomiast w aneksie zamieszczono podstawowe informacje o ubojach zwierząt w rzeźniach przemysłowych i lokalnych w 2005 r., a także o wylęgach drobiu według kierunku wykorzystania piskląt.

Publikacja została opracowana w Wydziale Produkcji Zwierzęcej i Koniunktury przez Annę Cieślak, Hannę Figaj, Hannę Runowską i Ewę Wątrobę, pod kierunkiem Lucyny Krawieckiej - naczelnika Wydziału.

*Dyrektor Departamentu
Statystyki Rolnictwa i Środowiska
Barbara Domaszewicz*

Warszawa, maj 2006 r.

SKRÓTY

tys.	= tysiąc
mln	= milion
zł	= złoty
szt	= sztuka
kg	= kilogram
dt	= decytona (kwintal)
t	= tona
ha	= hektar
l	= litr
hl	= hektolitr
r.	= rok
cd.	= ciąg dalszy
dok.	= dokończenie
tabl.	= tablica

ZNAKI UMOWNE

Kreska (-)	- zjawisko nie wystąpiło
Zero: (0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
(0,0)	- zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
Kropka (.)	- zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
Znak x	- wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
„W tym”	- oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

Przy publikowaniu danych GUS – prosimy o podanie źródła.

SPIS TREŚCI

	Str.
Przedmowa	3
Uwagi metodyczne	11
Uwagi analityczne	34

WYKAZ TABLIC I WYKRESÓW

	Tabl.	Str.
Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji do cen skupu podstawowych produktów rolnych	1	35
Ceny mleka, żywca wołowego, krów dojnych oraz młodego bydła hodowlanego uzyskiwane przez rolników w skupie i na targowiskach	2	37
Ceny zbóż, ziemniaków i żywca wieprzowego uzyskiwane przez rolników w skupie i na targowiskach	3	39
Niektóre dane o sytuacji produkcyjno-rynkowej w chowie trzody chlewnej	4	40
Pogłowie zwierząt gospodarskich w końcu 2005 r.	5	41

Dział 1. DANE OGÓLNE

Zwierzęta gospodarskie według użytkowników w 2005 r.	1/6/	50
Zwierzęta gospodarskie według regionów i województw w grudniu 2005 r.	2/7/	54

Dział 2. POGŁOWIE BYDŁA

Bydło w 2005 r.	1/8/	55
Zmiany roczne pogłowia bydła w 2005 r.	2/9/	56
Zmiany sezonowe pogłowia bydła w 2005 r.	3/10/	57
Struktura stada bydła w 2005 r.	4/11/	58
Bydło według półroczy i województw w 2005 r.	5/12/	59
Bydło według użytkowników w 2005 r.	6/13/	62
Bydło według województw w 2005 r.	7/14/	63
Pogłowie bydła na 100 ha użytków rolnych według użytkowników i województw w 2005 r.	8/15/	66
Udział krów w pogłowie bydła według użytkowników i województw w 2005 r. ..	9/16/	67
Zmiany roczne pogłowia bydła według województw w 2005 r.	10/17/	68

Dział 3. POGŁOWIE OWIEC

Owce w 2005 r.	1/18/	69
---------------------	-------	----

Owce według półroczy i województw w 2005 r	2/19/	70
Pogłowie owiec na 100 ha użytków rolnych według użytkowników i województw w 2005 r	3/20/	73
Zmiany roczne pogłowia owiec według województw w 2005 r.	4/21/	74

Dział 4. POGŁOWIE DROBIU (W WIEKU POWYŻEJ 2 TYGODNI)

Drób ogółem w 2005 r.....	1/22/	75
Drób według półroczy i województw w 2005 r.	2/23/	76
Drób według gatunków i województw w 2005 r.....	3/24/	78
Pogłowie drobiu kurzego na 100 ha gruntów ornych według użytkowników i województw w 2005 r.	4/25/	80
Pogłowie drobiu kurzego na 100 ha użytków rolnych według użytkowników i województw w 2005 r.	5/26/	81

Dział 5. POGŁOWIE TRZODY CHLEWNEJ

Trzoda chlewna w 2005 r.	1/27/	82
Zmiany roczne pogłowia trzody chlewnej w 2005 r.	2/28/	83
Zmiany sezonowe pogłowia trzody chlewnej w 2005 r	3/29/	84
Struktura stada trzody chlewnej w 2005 r.	4/30/	85
Trzoda chlewna według stanu w końcu okresu sprawozdawczego i województw w 2005 r.	5/31/	86
Trzoda chlewna według użytkowników w 2005 r.....	6/32/	89
Trzoda chlewna według województw w 2005 r.	7/33/	90
Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha gruntów ornych według województw w 2005 r.....	8/34/	93
Pogłowie trzody chlewnej na 100 ha użytków rolnych według województw w 2005 r.....	9/35/	94
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej według użytkowników i województw w 2005 r.	10/36/	95
Zmiany roczne pogłowia trzody chlewnej według województw w 2005 r.	11/37/	96

Dział 6. WYBRANE ELEMENTY OBROTU STADA

Urodzenia cieląt w 2005 r.	1/38/	97
Urodzenia cieląt według użytkowników i województw w 2005 r.....	2/39/	98
Urodzenia cieląt w odsetkach krów według użytkowników i województw w 2005 r.....	3/40/	99
Padnięcia bydła w 2005 r	4/41/	100
Padnięcia bydła według użytkowników i województw w 2005 r	5/42/	102
Padnięcia cieląt według województw w 2005 r	6/43/	103

Urodzenia prosiąt w 2005 r.	7/44/	104
Urodzenia prosiąt według użytkowników i województw w 2005 r.	8/45/	105
Urodzenia prosiąt w przeliczeniu na 1 lochę na chów według województw w 2005 r.	9/46/	106
Padnięcia trzody chlewnej w 2005 r.	10/47/	107
Padnięcia trzody chlewnej według użytkowników i województw w 2005 r.	11/48/	109
Padnięcia prosiąt według województw w 2005 r.	12/49/	110

ANEKS

UBÓJ ZWIERZĄT GOSPODARSKICH W RZEŻNIACH PRZEMYSŁOWYCH I UBOJNIACH W 2005 R.

Ubój bydła w rzeźniach i ubojniach w 2005 r. według miesięcy	1/50/	111
Ubój owiec, koni, trzody chlewnej i królików w rzeźniach i ubojniach w 2005 r. według miesięcy	2/51/	112
Ubój drobiu w rzeźniach i ubojniach w 2005 r. według miesięcy	3/52/	113

LICZBA NAŁOŻONYCH JAJ WYLĘGOWYCH ORAZ LICZBA WYLĘŻONYCH PISKŁĄT DROBIU WEDŁUG KIERUNKÓW ICH WYKORZYSTANIA W 2005 R.

Liczba nałożonych jaj wylęgowych kurzych według kierunków wykorzystania piskląt w 2005 r. według miesięcy	4/53/	114
Liczba nałożonych jaj wylęgowych pozostałych gatunków drobiu w 2005 r. według miesięcy	5/54/	115
Liczba wylężonych piskląt kurzych według kierunków wykorzystania piskląt w 2005 r. według miesięcy	6/55/	116
Liczba wylężonych piskląt pozostałych gatunków drobiu w 2005 r. według miesięcy	7/56/	117

WYKRESY

Ceny skupu i ceny targowiskowe żywca wołowego oraz ceny skupu mleka.....	1	38
Ceny żywca wieprzowego.....	2	38
Pogłowie bydła, w tym krów w latach 2000-2005.....	3	42
Pogłowie owiec, w tym maciorek w latach 2000-2005.....	4	44
Struktura pogłowia owiec według grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2005 r.....	5	44
Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem w grudniu 2005 r.....	6	45
Pogłowie trzody chlewnej, w tym loch na chów w latach 2000-2006	7	46
Struktura pogłowia trzody chlewnej w listopadzie 2004 i 2005 r.	8	47

I. UWAGI ANALITYCZNE

Wstępnie szacuje się, że w 2005 r. **globalna produkcja rolnicza zmniejszyła się**, w porównaniu z uzyskaną w 2004 r., o **2,5%**, w tym **produkcja roślinna spadła o 9,9%**, natomiast **produkcja zwierzęca wzrosła o 5,4%**.

Spadek **produkcji roślinnej** spowodowany był zmniejszeniem zbiorów wszystkich głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnich, który wynikał przede wszystkim z gorszego plonowania w efekcie utrzymywania się niezbyt korzystnych warunków agrometeorologicznych występujących w okresie wegetacji. Mniejsze zbiory spowodowane były także zmniejszeniem powierzchni zasiewów poszczególnych upraw przy ogólnie niskim poziomie zużycia środków plonotwórczych.

W 2005 r.^{1/}, w porównaniu z rokiem poprzednim, zbiory zbóż ogółem spadły o 9,1%, w tym zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi zmniejszyły się o 8,5%. Zbiory rzepaku i rzepiku były o 11,2% niższe od notowanych w 2004 r. Zbiory ziemniaków, w stosunku do 2004 r., zmniejszyły się o 25,9%, a zbiory buraków cukrowych spadły o 7,9%.

Zwiększenie w 2005 r. produkcji zwierzęcej wynikało głównie ze wzrostu, w porównaniu z 2004 r., produkcji żywca drobiowego (o 11,0%), żywca cielecego (o 4,8%), jaj kurzych (o 4,2%) i mleka (o 0,9%).

W ubiegłym roku, w związku z dużą podażą zbóż do skupu, ceny tych ziemiopłodów rolnych, w porównaniu z notowanymi w 2004 r., spadły aż o 22,3%, w tym ceny pszenicy zmniejszyły się o 22,2%, a żyta - o 21,4%. Ceny skupu ziemniaków, przy dużo mniejszej podaży, były średnio o 3,7% wyższe od notowanych w 2004 r.

Przy rejestrowanej w ubiegłym roku większej podaży żywca wołowego do skupu (wzrost skupu wyniósł 5,2%) ceny żywca utrzymywały się na dużo wyższym niż w 2004 r. poziomie. W 2005 r. średnia cena skupu 1 kg żywca wołowego była o 19,5% wyższa od notowanej w roku poprzednim.

W 2005 r. ceny skupu mleka wykazywały tendencję wzrostową. Średnia roczna cena skupu mleka kształtowała się na poziomie 92,9 zł za 100 l, tj. o 6,4% wyższym w porównaniu ze średnią ceną notowaną w 2004 r.

W ubiegłym roku odnotowano, w porównaniu z 2004 r., wzrost podaży żywca wieprzowego do skupu (o 3,2%), co uzewnętrzniło się istotnym spadkiem średnich w roku cen skupu tego żywca o 8,5%.

1/ Źródło: publikacja GUS "Wyniki produkcji roślinnej w 2005 r."

W 2005 r. ceny następujących środków produkcji dla rolnictwa wzrosły w skali roku: nawozów mineralnych - o 7,9%, maszyn i narzędzi rolniczych - o 10,6%, środków ochrony roślin - o 1,7%, zwierząt hodowlanych i ptactwa - o 7,6%, paliw (łącznie z węglem) - o 7,7%. Spadły ceny nasion siewnych, drzewek i sadzonek o 4,6% i pasz - o 9,6%.

W ubiegłym roku wzajemne relacje cen detalicznych środków produkcji i cen skupu ziemiopłodów rolnych oraz żywca wieprzowego i mleka, w porównaniu z 2004 r., **pogorszyły się**, natomiast poprawiły się niektóre relacje liczone do cen skupu żywca wołowego.

Tabl. 1. Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji do cen skupu podstawowych produktów rolnych.

Wyszczególnienie	Lata Kwartały	Ceny środków produkcji wyrażone w:				
		pszenicy	żyta	żywca wieprzo- wego	żywca woło- wego	mleka (hl)
		dt				
Ciągnik Ursus 2812 - szt	2004	1174	1575	133	164	634
	2005	1714	2275	165	155	677
	I	1508	2008	155	151	633
	II	1679	2204	175	150	691
	III	1804	2411	155	152	709
	IV	1771	2274	172	163	675
	Saletra amonowa - 1 dt	2004	1,5	2,0	0,17	0,21
2005		2,1	2,8	0,20	0,19	0,83
I		1,9	2,6	0,20	0,19	0,81
II		2,1	2,8	0,22	0,19	0,86
III		2,1	2,9	0,18	0,18	0,84
IV		2,1	2,7	0,20	0,19	0,79
Mieszanka PT-2 dla tuczników - 1 dt		2004	2,1	2,8	0,20	0,19
	2005	2,3	3,0	0,22	0,20	0,89
	I	2,1	2,8	0,22	0,21	0,90
	II	2,2	2,9	0,23	0,20	0,90
	III	2,3	3,1	0,20	0,19	0,90
	IV	2,2	2,9	0,22	0,21	0,85

Tabl. 1. Relacje cen detalicznych wybranych środków produkcji do cen skupu

podstawowych produktów rolnych (dok.).

Wyszczególnienie	Lata Kwartały	Ceny środków produkcji wyrażone w:				
		pszenicy	żyta	żywca wieprzo- wego	żywca woło- wego	mleka (hl)
		dt				
Olej napędowy letni - 1 hl	2004	2,3	3,0	0,22	0,20	0,89
	2005	10,3	13,7	1,0	0,93	4,1
	I
	II	9,6	12,6	1,0	0,86	4,0
	III	11,0	14,7	0,94	0,93	4,3
	IV

Na sytuację w produkcji zwierzęcej w 2005 r. miały wpływ wzrostowe tendencje w pogłowie bydła i trzody chlewnej i wynikająca z tego większa rynkowa podaż żywca wołowego i wieprzowego, dalszy dynamiczny wzrost produkcji drobiarskiej oraz niski poziom cen ziemiopłodów paszowych. W I półroczu 2005 r. odnotowano wyraźne zmniejszenie cen zbóż, a w II półroczu ub.r., w wyniku gorszych zbiorów, skala rocznego spadku cen zbóż sukcesywnie zmniejszała się.

W 2005 r. ceny żywca wołowego i mleka utrzymywały się na wyższym poziomie niż przed rokiem, natomiast ceny żywca wieprzowego i drobiowego sukcesywnie się obniżały. Reakcją producentów i hodowców bydła na zwiększającą się opłacalność chowu było podjęcie działań w kierunku odbudowy stada, natomiast producenci trzody chlewnej, mimo pogarszających się, zwłaszcza w końcu 2005 r., uwarunkowań chowu świń (spadek opłacalności tuczu świń), nie zareagowali jeszcze ograniczaniem produkcji.

Pogłowie bydła ze stanu 5200,2 tys. sztuk w grudniu 2004 r. wzrosło do 5385,0 tys. sztuk w grudniu 2005 r., tj. o 3,6% w dystansie rocznym (w grudniu 2004 r. roczny spadek stada bydła wynosił 1,5%, a w czerwcu 2005 r. notowano wzrost pogłowia w skali roku o 2,4%).

Pogłowie krów wzrosło z 2777,9 tys. sztuk w grudniu 2004 r. do 2801,1 tys. w grudniu 2005, tj. o 0,8% (w grudniu 2004 r. roczny spadek populacji krów wynosił 2,9%, natomiast w czerwcu 2005 r. liczebność stada krów utrzymała się na poziomie z czerwca 2004 r.).

Pogłowie trzody chlewnej ze stanu 17395,6 tys. sztuk w końcu listopada 2004 r. wzrosło do poziomu 18711,3 tys. sztuk w końcu listopada 2005 r., tj. o 7,6% (w końcu listopada 2004 r. roczny spadek pogłowia świń wynosił 5,7%, w końcu marca 2005 r. - 1,2%, a w końcu lipca ub.r. odnotowano już wzrost pogłowia w dystansie rocznym o 6,6%).

Populacja loch wzrosła w ciągu roku o 9,7% - ze stanu 1648,5 tys. sztuk w końcu listopada 2004 r. do 1801,1 w końcu listopada 2005 r. Roczny spadek pogłowia macior w końcu listopada 2004 r. wynosił 3,3%, w końcu marca 2005 r. rejestrowano wzrost populacji loch o 6,3%, a w końcu lipca ub.r. - o 9,3%.

W 2005 r. skupiono ogółem **3785,7 tys. ton** żywca rzeźnego (bydła, trzody chlewnej, owiec, koni, drobiu i królików), tj. **o 4,9%** więcej niż w 2004 r., a w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami) - **2714,3 tys. ton** w wadze poubojowej ciepłej (wbc), tj. **o 4,6%** więcej niż przed rokiem.

Skup żywca wołowego (łącznie z cielęcym) w 2005 r. wyniósł **506,3 tys. ton** i był **o 4,4%** wyższy niż w roku poprzednim. Ceny żywca wołowego w skupie utrzymywały się w ciągu ubiegłego roku na przeciętnym poziomie ok. 4,05 zł/kg i były o 19,5% wyższe od notowanych w 2004 r. W obrotach targowiskowych ceny żywca wołowego w 2005 r. wynosiły średnio 4,13 zł/kg wobec 3,16 zł/kg w 2004 r.

Tabl. 2. Ceny mleka, żywca wołowego, krów dojnych oraz młodego bydła hodowlanego uzyskiwane przez rolników w skupie i na targowiskach.

Wyszczególnienie	Ceny skupu mleka w zł/100 l	Ceny żywca wołowego		Ceny krów dojnych	Ceny jałówek
		w skupie	na targowiskach		
		w zł/kg		w zł/szt	
2005 I	97,20	3,82	3,94	1934	1313
II	96,35	4,06	4,11	1983	1275
III	95,29	4,17	4,15	1998	1296
IV	93,57	4,18	4,07	2125	1280
V	91,10	4,18	4,18	2125	1270
VI	90,73	4,28	4,23	2155	1264
VII	89,77	4,23	4,12	2080	1349
VIII	89,34	4,18	4,13	2025	1367
IX	90,24	4,10	4,18	2151	1283
X	92,04	3,93	4,17	2109	1268
XI	94,23	3,89	4,15	2011	1303
XII	96,91	3,86	4,10	2041	1306
2006 I	95,19	3,93	4,16	2224	1378
II	95,46	4,12	4,16	2244	1400
III	94,48	4,18	4,33	2347	1442

Przeciętna w 2005 r. cena skupu 1 kg żywca wieprzowego (3,82 zł) była o 8,5% niższa od średniej ceny skupu rejestrowanej w 2004 r. (4,18 zł). Średnia targowiskowa cena 1 kg żywca wieprzowego wynosiła w 2005 r. 3,91 zł wobec 4,01 zł w 2004 r. W grudniu 2005 r. za 1 kg żywca wieprzowego rolnicy otrzymywali w skupie 3,60 zł, tj. o 18,3% mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, a w obrotach targowiskowych - 3,78 zł wobec 4,49 zł w grudniu 2004 r.

Tabl. 3. Ceny zbóż, ziemniaków i żywca wieprzowego uzyskiwane przez rolników w skupie i na targowiskach.

Wyszczególnienie	Ceny zbóż		Ceny ziemniaków		Ceny żywca wieprzowego	
	w skupie	na targowiskach	w skupie	na targowiskach	w skupie	na targowiskach
	zł/dt				w zł/kg	
2005 I	40,10	43,60	.	42,71	3,86	3,98
II	39,79	43,70	.	43,91	3,95	3,99
III	38,81	43,36	.	46,10	3,95	4,14
IV	37,28	42,56	40,22	45,63	3,60	4,03
V	37,10	40,88	39,20	46,24	3,58	3,70
VI	35,46	39,26	43,56	51,85	3,68	3,49
VII	35,38	36,42	39,61	73,0	3,98	3,78
VIII	33,20	37,48	32,40	70,01	4,19	4,01
IX	34,58	37,52	21,52	63,10	4,13	4,07
X	34,78	37,66	19,74	60,52	3,90	4,03
XI	34,90	37,47	19,71	62,58	3,60	3,91
XII	35,01	37,91	27,53	66,01	3,60	3,78
2006 I	36,60	37,90	.	69,29	3,41	3,57
II	37,79	39,07	.	75,49	3,24	3,39
III	38,42	40,07	.	82,41	3,39	3,47

Mimo obniżających się już od kwietnia cen skupu żywca wieprzowego opłacalność tuczu trzody chlewnej utrzymywała się na wyższym poziomie niż rejestrowano w 2004 r. bowiem jednocześnie spadały ceny ziemiopłodów paszowych, zwłaszcza zbóż. Jednak począwszy od

października 2005 r., w wyniku stopniowego wzrostu cen pasz, opłacalność tuczu świń, w porównaniu z notowaniami z analogicznego okresu 2004 r., pogorszyła się.

W grudniu 2005 r. cena skupu 1 kg żywca wieprzowego równoważyła wartościowo 10,9 kg żyta (według cen targowiskowych) wobec 11,8 kg w grudniu 2004 r. (spadek o 7,6%).

Pogarszająca się opłacalność chowu świń spowodowała zmniejszenie zapotrzebowania na prosięta do dalszego chowu, co z kolei wpłynęło na obniżenie ich cen w obrotach targowiskowych. W grudniu 2005 r. za 1 prosię na chów rolnicy otrzymywali 124 zł wobec 130 zł w analogicznym okresie 2004 r.

Tabl. 4. Niektóre dane o sytuacji produkcyjno-rynkowej w chowie trzody chlewnej.

Wyszczególnienie		Relacja cen - żywec wieprzowy : żyto ^{a/} w kg	Przeciętna targowiskowa cena prosięcia w zł/szt
2005	I	10,1	132
	II	10,4	136
	III	10,4	139
	IV	9,7	140
	V	10,2	133
	VI	10,8	128
	VII	12,5	128
	VIII	12,9	129
	IX	13,0	130
	X	11,7	127
	XI	10,9	126
	XII	10,9	124
2006	I	10,2	123
	II	9,3	115
	III	9,4	120

a/ żyto według cen targowiskowych

Skup żywca drobiowego w 2005 r. wyniósł **1309,3 tys. ton** i był o **8,2%** wyższy od rejestrowanego w roku poprzednim. Wysoka rynkowa podaż spowodowała spadek cen skupu żywca drobiowego. W styczniu 2005 r. za 1kg płacono w skupie 3,02 zł (o 1,0% więcej niż w 2004 r.), w czerwcu - 3,35 zł (o 7,0% mniej niż przed rokiem), a w grudniu - 2,74 zł, tj. o 14,7% mniej niż w grudniu roku poprzedniego. Średnio w 2005 r. za 1 kg żywca drobiowego płacono 3,14 zł, tj. o 4,0% mniej niż przed rokiem.

Według wstępnych danych produkcja żywca rzeźnego ogółem wyniosła w 2005 r. **4698,8 tys. ton** i była wyższa od uzyskanej w 2004 r. o 2,9%, w tym produkcja żywca wołowego (łącznie z cielęcym) wyniosła 660,1 tys. ton (o 1,4% mniej niż w 2004 r.), żywca wieprzowego - 2540,0 tys. ton (o 0,1% więcej niż w roku poprzednim), żywca drobiowego - 1452,0 tys. ton (o 11,0% więcej niż w 2004 r.).

Tabl. 5. Pogłowie zwierząt gospodarskich w końcu 2005 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Struktura pogłowia ogółem w odsetkach	Dynamika	
		prywatny	publiczny		grudzień 2004=100	czerwiec 2005=100
	w tysiącach sztuk					
Bydło ogółem.....	5385,0	5293,9	91,1	100,0	103,6	98,2
krowy.....	2801,1	2760,7	40,4	52,0	100,8	100,2
bydło pozostałe.....	2583,9	2533,2	50,7	48,0	106,7	96,1
Owce ogółem	317,7	303,0	14,7	100,0	102,2	100,5
maciorki.....	212,7	204,9	7,8	66,9	105,8	103,2
Drób ogółem^a	125073,1	124819,8	253,3	X	96,0	81,9
Trzoda chlewna ogółem^b	18711,3	18592,2	119,1	100,0	107,6^c	103,3^d
lochy	1808,1	1793,6	14,5	9,7	109,7 ^c	99,7 ^d
trzoda chlewna pozostała	16903,2	16798,6	104,6	90,3	107,3 ^c	103,7 ^d

^a w wieku powyżej 2 tygodni (kury, gęsi, kaczki, indyki i drób pozostały - łącznie). ^b Stan w końcu listopada. ^c do listopada 2004 r. ^d do lipca 2005 r.

Bydło

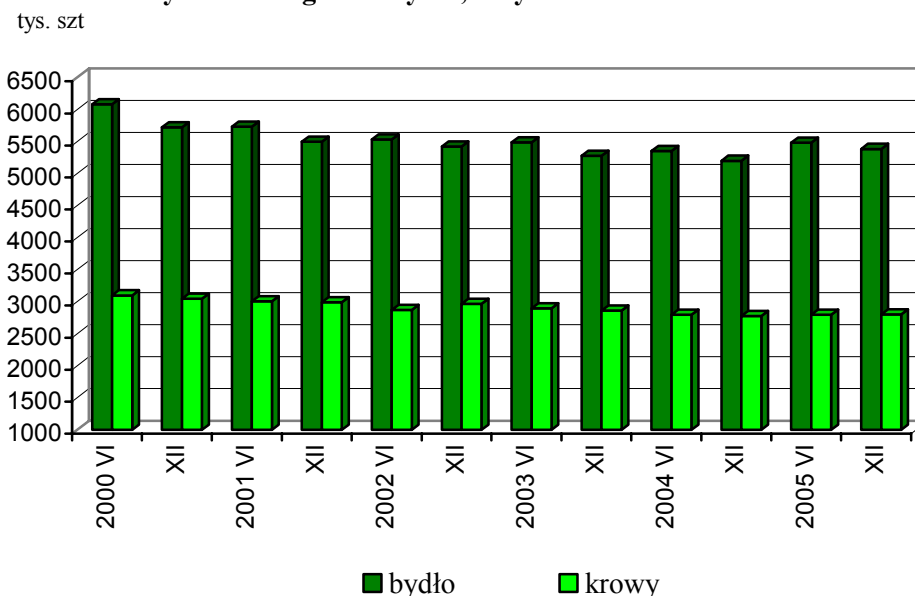
W grudniu 2005 r. krajowe **pogłowie bydła** liczyło **5385,0 tys. sztuk**, tj. o 184,8 tys. sztuk (o 3,6%) więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego, a w porównaniu do czerwca 2005 r. zmniejszyło się o 98,3 tys. sztuk, tj. o 1,8%.

Pogłowie krów wzrosło w porównaniu z grudniem 2004 r. o 23,2 tys. sztuk, tj. o 0,8% do poziomu **2801,1 tys. sztuk**, a w stosunku do stanu w czerwcu ubiegłego roku - wzrosło o 6,1 tys. sztuk (o 0,2%).

Liczebność grupy bydła pozostałego wzrosła o 161,6 tys. sztuk (o 6,7%) w stosunku do grudnia 2004 r., a w porównaniu z czerwcem 2005 r. - spadła o 104,4 tys. sztuk (o 3,9%), w tym pogłowie cieląt w wieku poniżej 1 roku wzrosło w ciągu roku o 8,6%, a do czerwca 2005 r. - spadło o 8,2%, a liczebność grupy bydła rzeźnego i hodowlanego w wieku powyżej 1 roku (z wyłączeniem krów) wzrosła w skali roku o 4,8%, a w porównaniu z czerwcem ubiegłego roku o 0,9%.

W sektorze prywatnym, w grudniu 2005 r., pogłowie bydła wynosiło **5293,9 tys. sztuk** i wzrosło w ciągu roku o 180,2 tys. sztuk (o 3,5%), a w porównaniu ze stanem z czerwca ub.r. zmniejszyło się o 100,1 tys. sztuk, tj. o 1,9%. W gospodarstwach indywidualnych, które w końcu ub.r. utrzymywały 93,8% krajowego pogłowia bydła, znajdowało się 5050,8 tys. sztuk, tj. o 161,8 tys. sztuk więcej (o 3,3%) niż w grudniu 2004 r. i o 108,6 tys. sztuk (o 2,1%) mniej niż notowano w czerwcu 2005 r.

Wykres 3. Pogłowie bydła, w tym krów w latach 2000-2005



W sektorze publicznym pogłowie bydła zwiększyło się w skali roku o 4,6 tys. sztuk, a w porównaniu ze stanem z czerwca ub.r. - o 1,8 tys. sztuk (odpowiednio o 5,4% i o 2,1%) do poziomu **91,1 tys. sztuk**.

Obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosiła w grudniu 2005 r. 33,9 szt., w tym krów 17,6 szt. wobec 31,8 i 17,0 szt. w grudniu 2004 r.

W strukturze stada bydła ogółem udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2005 r. wynosił:

- cielęta w wieku poniżej 1 roku	- 24,3%,
- młode bydło hodowlane i rzeźne w wieku 1-2 lat	- 18,4%,
- krowy	- 52,0%,
- pozostałe bydło dorosłe hodowlane i rzeźne w wieku 2 lat i więcej	- 5,3%.

W porównaniu ze strukturą pogłowia bydła rejestrowaną w grudniu 2004 r. zwiększył się udział cieląt w wieku poniżej 1 roku (o 1,1 pkt), grupy młodego bydła w wieku 1-2 lata (o 0,6 pkt), natomiast zmniejszył się odsetek krów (o 1,4 pkt) oraz grupy bydła dorosłego (bez krów) - 0,3 pkt.

W grupie cieląt w wieku poniżej 1 roku - zwierzęta przeznaczone do uboju stanowiły 9,8% (o 0,4 pkt więcej niż w grudniu poprzedniego roku), a do dalszego chowu - 90,2% (o 0,4 pkt mniej niż w grudniu 2004 r.), w tym jałówki - 51,2%, tj. 0,4 więcej niż w grudniu ub.r. Wśród młodego bydła w wieku 1-2 lat oraz w grupie pozostałego bydła dorosłego w wieku 2 lat i więcej (bez krów) - zwierzęta przeznaczone na rzeź stanowiły odpowiednio 46,7% i 27,9% (w grudniu poprzedniego roku - 48,4% i 31,3%).

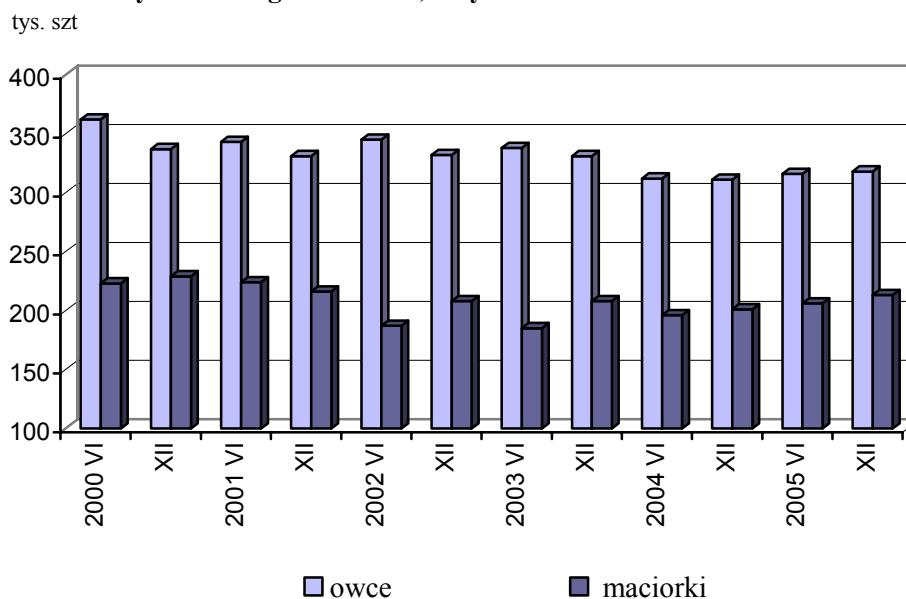
W grudniu 2005 r., w ogólnej zarejestrowanej populacji krów, pogłowie krów mlecznych stanowiło 98,3%, a pogłowie krów ras mięsnych i urodzonych z krzyżówek z rasami mięsnymi (tzw. „mamek”) - 1,7%.

W przekroju terytorialnym wzrost pogłowia bydła w grudniu 2005 r., w porównaniu z analogicznym okresem 2004 r., wystąpił w 13 województwach, przy czym największy, o ponad 5%, odnotowano w województwach: lubelskim (o 9,8%), warmińsko-mazurskim (o 7,1%), podkarpackim (o 6,2%) i podlaskim (o 5,3%). W województwach: śląskim, dolnośląskim i zachodniopomorskim pogłowie bydła spadło w ciągu roku odpowiednio o 5,6%, o 3,0%, i o 2,9%.

Owce

Pogłowie owiec w całym rolnictwie **wynosiło 317,7 tys. sztuk** i było wyższe o 6,9 tys. sztuk (o 2,2%) od wielkości rejestrowanych w grudniu 2004 r. **Liczebność stada maciorek** zwiększyła w stosunku do stanu w grudniu 2004 r. o 11,7 tys. sztuk (o 5,8%) i wynosiła **212,7 tys. sztuk**. W porównaniu do stanu w czerwcu 2005 r. pogłowie owiec ogółem wzrosło o 1,7 tys. sztuk (o 0,5%), a populacja maciorek zwiększyła się o 6,6 tys. sztuk, tj. o 3,2%.

Wykres 4. Pogłowie owiec, w tym macierek w latach 2000-2005

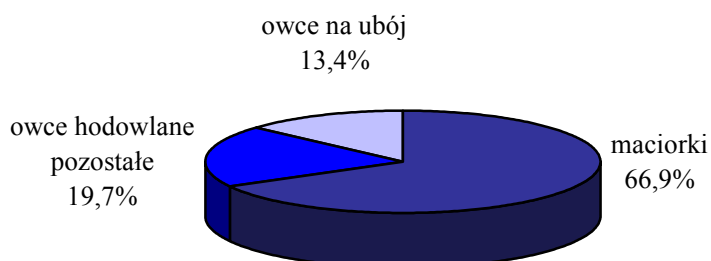


W sektorze prywatnym pogłowie owiec wzrosło, w porównaniu z grudniem 2004 r., o 7,8 tys. sztuk (o 2,7%), a w stosunku do stanu w czerwcu 2005 r. wzrosło o 2,6 tys. sztuk (o 0,9%) do stanu **303,0 tys. sztuk**. W gospodarstwach indywidualnych, które utrzymywały w grudniu ub.r. 91,4% całego krajowego pogłowia, liczebność owiec wzrosła w ciągu roku o 6,7 tys. sztuk (o 2,4%), a w porównaniu z czerwcem 2005 r. - wzrosła o 1,3 tys. sztuk (o 0,4%) do poziomu **290,3 tys. sztuk**.

W sektorze publicznym stado owiec zmniejszyło się zarówno w ciągu roku, jak i w porównaniu do stanu rejestrowanego w czerwcu 2005 r. o 0,9 tys. sztuk (odpowiednio o 6,1% i o 5,9%) do poziomu **14,7 tys. sztuk**.

W grudniu 2005 r. obsada owiec, w tym macierek na 100 ha użytków rolnych, wynosiła 2,0 szt i 1,3 szt (w grudniu 2004 r. odpowiednio - 1,9 szt i 1,2 szt.).

Wykres 5. Struktura pogłowia owiec według grup produkcyjno-użytkowych w grudniu 2005 r.



W strukturze ogólnego pogłowia owiec udział grup produkcyjno-użytkowych kształtował się następująco:

- owce na chów	- 86,6% (83,0% w 2004 r.),
w tym maciorki	- 66,9% (64,7% “),
w tym maciorki mleczne	- 20,9% (14,3% “),
- owce na ubój	- 13,4% (17,0% “),
w tym jagnięta	- 8,9% (12,9% „).

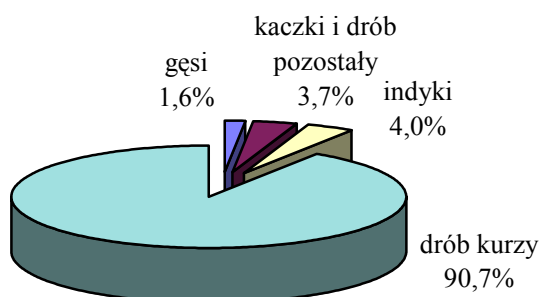
W przekroju terytorialnym, wzrost pogłowia owiec w grudniu 2005 r., w porównaniu z analogicznym okresem 2004 r., wystąpił w 8 województwach, przy czym największy, o ponad 30%, odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (o 39,4%) i podlaskim (o 38,5%). W pozostałych województwach pogłowie owiec spadło, a najgłębiej (o ponad 50%) w województwie opolskim.

Drób

Pogłowie drobiu ogółem (w wieku powyżej 2 tygodni) w całym rolnictwie wynosiło w grudniu 2005 r. **125073,1 tys. sztuk** i w stosunku do stanu w grudniu 2004 r. spadło o 5215,9 tys. sztuk, tj. o 4,0%, a w porównaniu z czerwcem 2005 r. zmniejszyło się o 27725,7 tys. sztuk, tj. o 18,1%.

W sektorze prywatnym było **124819,8 tys. sztuk** drobiu, tj. o 4,1% mniej niż w grudniu 2004 r. i o 18,2% mniej niż w czerwcu 2005 r., a **w gospodarstwach rolnych sektora publicznego** zarejestrowano stan drobiu na poziomie **253,3 tys. sztuk**, tj. o 28,4% wyższym niż w grudniu 2004 r. i o 9,9% wyższym niż czerwcu roku ubiegłego.

Wykres 6. Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem w grudniu 2005 r.



Struktura gatunkowa pogłowia drobiu ogółem przedstawiała się następująco:

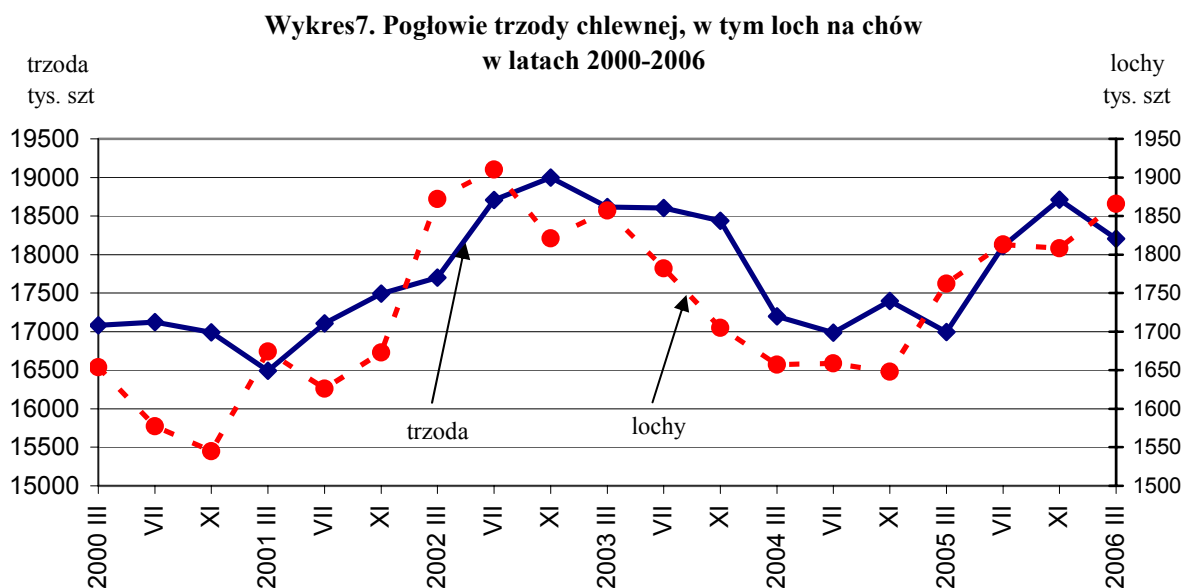
- 90,7% stanowił **drób kurzy**, w tym 36,1% - **nioski** (w grudniu 2004 r. odpowiednio - 92,0% i 33,0%),
- 1,6% - **gęsi** (1,8% w grudniu 2004 r.),
- 4,0% - **indyki** (3,4% w grudniu 2004 r.),
- 3,7% - **kaczki i drób pozostały** (2,8% w grudniu 2004 r.).

W grudniu 2005 r. obsada drobiu ogółem na 100 ha użytków rolnych wynosiła 786 sztuk, w tym drobiu kurzego - 713 sztuk (w grudniu 2004 r. odpowiednio - 798 sztuk i 734 sztuki).

Trzoda chlewna

W końcu listopada 2005 r. **pogłowie trzody chlewnej** ogółem wynosiło **18711,3 tys. sztuk** i było wyższe o 1315,7 tys. sztuk (o 7,6%) od stanu notowanego w analogicznym okresie 2004 r., a w porównaniu z liczebnością stada świń w końcu lipca ub.r. - było wyższe o 598,9 tys. sztuk, tj. o 3,3%.

Stado loch na chów zwiększyło się w stosunku do listopada 2004 r. o 159,6 tys. sztuk, tj. o 9,7% do poziomu **1808,1 tys. sztuk**, w tym pogłowie loch prośnych wzrosło w tym czasie o 139,1 tys. sztuk (o 13,3%) do stanu 1186,5 tys. sztuk. W porównaniu do stanu w końcu lipca 2005 r. liczba loch ogółem spadła o 5,1 tys. sztuk (o 0,3%), ale pogłowie loch prośnych wzrosło o 27,1 tys. sztuk, tj. o 2,3%.

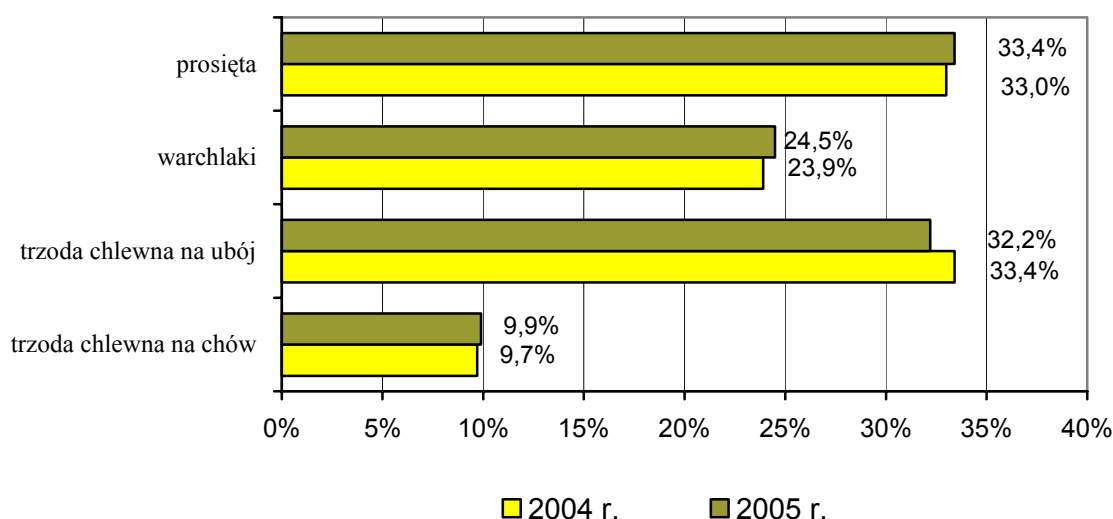


W sektorze prywatnym, w listopadzie ub.r., pogłowie trzody chlewnej liczyło **18592,2 tys. sztuk** i zwiększyło się w ciągu roku o 1318,7 tys. sztuk (o 7,6%), a w porównaniu ze stanem z końca lipca ub.r., wzrosło o 600,0 tys. sztuk, tj. o 3,3%. W gospodarstwach indywidualnych, które utrzymywały w końcu 2005 r. 90,0% krajowego pogłowia świń, było 16840,6 tys. sztuk, tj. o 1049,9 tys. sztuk (o 6,6%) więcej niż w listopadzie 2004 r. i o 490,1 tys. sztuk (o 3,0%) więcej niż w lipcu 2005 r.

W sektorze publicznym pogłowie trzody chlewnej spadło w ciągu roku o 3,0 tys. sztuk (o 2,4%), a w porównaniu ze stanem w końcu lipca 2005 r. zmniejszyło się o 1,1 tys. sztuk (o 0,9%) do poziomu **119,1 tys. sztuk**.

W listopadzie 2005 r. obsada trzody chlewnej ogółem, w tym loch na chów, na 100 ha użytków rolnych wynosiła odpowiednio 117,6 szt i 11,4 szt, wobec 106,5 szt i 10,1 szt w listopadzie 2004 r.

**Wykres 8. Struktura pogłowia trzody chlewnej
w listopadzie 2004 i 2005 r.**



Udział poszczególnych grup produkcyjno-użytkowych w strukturze stada trzody chlewnej ogółem wynosił:

- **prosięta** o wadze do 20 kg - 33,4% (33,0% w 2004 r.),
 - **warchlaki** o wadze od 20 do 50 kg - 24,5% (23,9% “),
 - **trzoda chlewna** o wadze 50 kg i więcej, z przeznaczeniem na ubój - 32,2% (33,4% “),
 - **trzoda chlewna** o wadze 50 kg i więcej, z przeznaczeniem na chów - 9,9% (9,7% “),
- w tym:
- **lochy na chów razem** - 9,7% (9,5% “),
 - w tym **lochy prośne** - 6,3% (6,0% “).

W porównaniu ze strukturą pogłowia trzody, rejestrowaną w listopadzie 2004 r., wzrósł udział prosiąt o wadze do 20 kg (o 0,4 pkt), warchlaków o wadze od 20 do 50 kg (o 0,6 pkt) i trzody chlewnej na chów o wadze 50 kg i więcej (o 0,2 pkt), w tym loch na chów (o 0,2 pkt), w tym loch prośnych (o 0,3 pkt), a zmalał udział grupy trzody chlewnej o wadze 50 kg i więcej z przeznaczeniem na ubój (o 1,2 pkt).

W grupie trzody chlewnej na ubój, tuczniki ważące 50-80 kg stanowiły 51,3% (w listopadzie 2004 r. - 50,8%), sztuki o wadze 80-110 kg - 41,2% (w poprzednim roku - 41,1%), a o wadze 110 kg i więcej - 7,5% wobec 8,1% w 2004 r.

W przekroju terytorialnym, wzrost pogłowia świń w listopadzie 2005 r., w porównaniu z analogicznym okresem 2004 r., odnotowano w 11 województwach, przy czym największy, o ponad 10%, wystąpił w województwach: wielkopolskim (o 20,5%), mazowieckim (o 15,0%), opolskim (o 12,3%), świętokrzyskim (o 11,7%) i lubelskim (o 11,6%). W pozostałych 5 województwach liczebność stada trzody chlewnej spadła: w zachodniopomorskim (o 33,5%), lubuskim (o 7,9%), dolnośląskim (o 5,7%), pomorskim (o 2,2%) i łódzkim (o 0,9%).

Wybrane elementy obrotu stada bydła i trzody chlewnej w 2005 r.

W 2005 r. **urodziło się 2197,7 tys. sztuk cieląt**, tj. o 38,0 tys. sztuk (o 1,7%) mniej niż w roku poprzednim. Większość urodzeń, 65,2% ogółu, miała miejsce w okresie I półrocza. W 2005 r. wycieliło się 78,7% krów (w 2004 r. - 79,5 %), licząc w stosunku do średniorocznego stanu krów (2791,3 tys. sztuk), w tym w gospodarstwach sektora publicznego - 92,0%, tj. o 1,1 pkt mniej niż w roku poprzednim.

W przekroju terytorialnym najwyższy odsetek ogółu urodzeń cieląt w 2005 r. odnotowano w województwach: mazowieckim (18,8%), podlaskim (15,1%), a najniższy w województwach: lubuskim (1,0%), zachodniopomorskim (1,6%), dolnośląskim (1,9%) i śląskim (2,0%). Największy odsetek wycielonych krów (85% i więcej średniorocznego stanu krów w województwie) zarejestrowano w województwach: opolskim (89,2%), kujawsko-pomorskim (88,4%) i warmińsko-mazurskim (87,9%), natomiast najniższy w województwach: śląskim (67,0%), małopolskim (67,8%) .

W 2005 r. **padło 92,8 tys. sztuk bydła ogółem**, tj. o 5,0 tys. sztuk mniej niż w 2004 r., a liczba upadków stanowiła 1,7% stanu pogłowia bydła notowanego w czerwcu (przed rokiem - 1,8%). Upadki cieląt w wieku poniżej 1 roku (59,7 tys. sztuk) stanowiły 64,4% wszystkich zarejestrowanych w roku ubiegłym padnięć bydła i były one, w porównaniu z 2004 r., niższe o 6,8 tys. sztuk. W 2005 r. liczba padłych cieląt wyrażona w odsetkach cieląt urodzonych wyniosła 2,7% (3,0% - 2004 r.).

W przekroju terytorialnym, w 2005 r., najwyższy odsetek ogółu krajowych upadków bydła (ponad 10%) zarejestrowano w województwach: podlaskim (16,1%), wielkopolskim (15,1%), lubelskim (10,6%), łódzkim i mazowieckim (10,5%) a najniższy (poniżej 2%) w

województwach: lubuskim (1,4%), podkarpackim (1,7%), świętokrzyskim (1,8%) i śląskim (1,9%). W stosunku do czerwcowego stanu pogłowia bydła, najwyższym odsetkiem padnięć (2,0% i więcej) charakteryzowały się województwa: dolnośląskie, lubelskie, opolskie (2,3%), łódzkie i zachodniopomorskie (2,2%) oraz podlaskie (2,0%), a najniższym (poniżej 1%) - województwa: świętokrzyskie i podkarpackie (0,9 %).

Największy odsetek padnięć cieląt (3,5% i więcej) w stosunku do liczby sztuk urodzonych odnotowano w województwach: lubuskim (3,9%), dolnośląskim (3,8%), opolskim i podlaskim (3,5%), natomiast najmniejszy (poniżej 2%) w województwach: świętokrzyskim (1,3%), podkarpackim (1,4%), mazowieckim (1,7%).

W roku ubiegłym **urodziło się 26185,6 tys. sztuk prosiąt**, tj. o 1962,8 tys. sztuk (o 8,1%) więcej niż w 2004 r. Przeciętnie w kraju na **1 lochę na chów** według średniorocznego stanu przypadało **14,9 szt urodzonych prosiąt**.

W przekroju terytorialnym największą liczbą urodzeń prosiąt na 1 lochę na chów według średniorocznego stanu (ponad 16 i więcej sztuk) charakteryzowały się województwa: pomorskie (16,5 szt), śląskie i wielkopolskie (16,1 szt), a najmniejszą - województwa: małopolskie i zachodniopomorskie (13,2 szt.)

W 2005 r. **padło ogółem 2117,7 tys. sztuk trzody chlewnej**, tj. o 82,7 tys. sztuk (o 4,1%) więcej niż w roku poprzednim, w tym upadki prosiąt (1723,0 tys. szt) stanowiły, tak jak przed rokiem, 81,4%.

Największy odsetek padnięć świń (34,0% ogółu) notowano w okresie sierpień-listopad ub.r. W poszczególnych okresach sprawozdawczych, odsetek padnięć trzody chlewnej w stosunku do stanu początkowego kształtował się, podobnie jak przed rokiem, na poziomie 4%, natomiast liczba upadków w całym ubiegłym roku wyrażona w odsetkach stanu świń w końcu lipca wyniosła 11,7% (w 2004 r. - 12,0%). Upadki prosiąt w 2005 r. w stosunku do wszystkich sztuk urodzonych w roku ubiegłym stanowiły 6,6% (w 2004 r. - 6,8%).

W przekroju terytorialnym największym odsetkiem padnięć trzody chlewnej w całym ubiegłym roku w stosunku do pogłowia świń w województwie według stanu w końcu lipca 2005 r. charakteryzowały się województwa: pomorskie (14,7%) i podlaskie (14,4%), a najmniejszym - województwa: podkarpackie (6,3%) i małopolskie (6,5%). Największą liczbę padnięć prosiąt wyrażoną w odsetkach liczby żywo urodzonych zarejestrowano w 2005 r. w województwach: podlaskim (9,6%), pomorskim i lubelskim (7,8%), natomiast najmniejszą w województwach: dolnośląskim i małopolskim (3,8%).

UWAGI METODYCZNE

I. ŹRÓDŁA DANYCH

Dane zawarte w niniejszej publikacji opracowano na podstawie:

- uogólnionych wyników cyklicznych^{a/} reprezentacyjnych badań pogłowia bydła, owiec, drobiu i trzody chlewnej oraz produkcji zwierzęcej w gospodarstwach indywidualnych,
- sprawozdań statystycznych z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek,
- sprawozdań statystycznych z rzeźni i ubojni zwierząt gospodarskich,
- sprawozdań statystycznych z wylęgarni drobiu,
- informacji rzeczoznawców wojewódzkich o pogłowie drobiu,
- szacunków własnych.

Cykliczne badanie pogłowia bydła, owiec i drobiu przeprowadzono w próbie gospodarstw indywidualnych (tj. gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha do 1 ha włącznie oraz gospodarstw właścicieli zwierząt gospodarskich, nie posiadających użytków rolnych lub posiadających użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha), utrzymujących wymienione gatunki zwierząt; próba ta stanowiła ok. 0,7% ogółu gospodarstw indywidualnych.

Cykliczne badanie pogłowia trzody chlewnej przeprowadzono w próbie gospodarstw indywidualnych (tj. gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, gospodarstw indywidualnych o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha do 1 ha włącznie oraz gospodarstw właścicieli zwierząt gospodarskich, nie posiadających użytków rolnych lub posiadających użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha) utrzymujących świnie; próba ta stanowiła ok. 0,5% ogółu gospodarstw indywidualnych.

Wyniki badań pogłowia zwierząt gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowane zostały w układzie wojewódzkim według siedziby użytkownika gospodarstwa, tj. dla gospodarstw indywidualnych - według miejsca siedziby (zamieszkania) użytkownika, a dla gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek - według miejsca siedziby przedsiębiorstwa (gospodarstwa).

a/ Cykliczne badania pogłowia bydła, owiec i drobiu przeprowadzane są 2-krotnie w roku, tj. w czerwcu i w grudniu, natomiast badania trzody chlewnej - trzykrotnie w roku, tj. w kwietniu, sierpniu i w grudniu

II. WAŻNIEJSZE DEFINICJE I ZASADY SPISYWANIA

Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniem i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu tej samej osoby fizycznej lub grupy osób.

Za **właściciela zwierząt gospodarskich** uważa się osobę nie posiadającą użytków rolnych lub posiadającą użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec bądź kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 5 sztuk samic zwierząt futerkowych (w tym królików) lub (i) 1 pień pszczeli.

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną lub grupę osób, które faktycznie użytkują grunty, niezależnie od tego, czy są właścicielami, dzierżawcami, czy użytkują je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty te są zlokalizowane w jednej, czy w kilku gminach.

Zwierzęta gospodarskie

Każdorazowo spisowi podlegały zwierzęta gospodarskie znajdujące się w gospodarstwie oraz zwierzęta wysłane na redyki, wypasy i do bacówek. Rejestrowane były wszystkie zwierzęta, tj. zarówno stanowiące własność użytkownika gospodarstwa lub członków jego gospodarstwa domowego, jak również zwierzęta przetrzymywane czasowo lub stale w gospodarstwie, tj. przyjęte na wychów, opas itp. niezależnie od tego, czy przyjęto je od gospodarstw indywidualnych, czy od jednostek państwowych, spółdzielczych i spółek.

Za **krowy mleczne** uważa się krowy, które ze względu na rasę lub odmianę lub szczególne właściwości utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji mleka przeznaczonego do konsumpcji lub przetworzenia na produkty mleczne. Zalicza się tu również krowy mleczne wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Za **krowy „mamki”** uważa się krowy, które ze względu na rasę lub odmianę (krowy ras mięsnych i urodzone z krzyżówek z rasami mięsnymi) lub szczególne właściwości

utrzymywane są w gospodarstwie wyłącznie lub głównie do produkcji cieląt rzeźnych, i których mleko wykorzystywane jest do odchowu cieląt lub przeznaczone na paszę dla innych zwierząt. Zalicza się tu również krowy “mamki” wybrakowane już z chowu, które pozostają jeszcze w gospodarstwie na tzw. dopasie, po czym skierowane zostaną do uboju.

Informacje o pogłowie bydła, owiec i drobiu zawarte w niniejszej publikacji dotyczą stanów w czerwcu i grudniu 2005 r., natomiast dane o pogłowie trzody chlewnej dotyczą stanu liczebności w końcu marca, lipca i listopada 2005 roku.

III. WAŻNIEJSZE GRUPOWANIA I ZAKRES PUBLIKOWANYCH DANYCH

Dane dotyczące pogłowia zwierząt gospodarskich oraz elementów obrotu stada bydła i trzody chlewnej zostały ujęte według form własności, tj. dla sektora prywatnego i publicznego.

Do **sektora prywatnego** zaliczono: podmioty stanowiące własność prywatną krajową (gospodarstwa indywidualne, gospodarstwa spółdzielcze i spółki prywatne krajowe), własność zagraniczną i własność mieszaną.

Do **sektora publicznego** zaliczono gospodarstwa własności państwowej (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), gospodarstwa będące własnością samorządową (gmin) oraz podmioty stanowiące własność mieszaną (spółki z przewagą mienia państwowego).

W ramach sektora prywatnego w publikacji prezentuje się dane dla gospodarstw:

- własności prywatnej krajowej, w tym dla:
 - gospodarstw indywidualnych,
 - spółdzielni produkcji rolniczej,
- własności zagranicznej,
- własności mieszanej.

W ramach sektora publicznego dane opracowano dla gospodarstw:

- własności państwowej (gospodarstwa państwowe), w tym gospodarstw skarbowych,
- własności samorządowej.

Informacje liczbowe w ujęciu odsetkowym prezentowane z jednym znakiem po przecinku z uwagi na elektroniczną technikę zaokrągleń mogą nie sumować się (również na 100%). Liczby te są merytorycznie poprawne.

IV. SCHEMAT LOSOWANIA PRÓB

Badanie pogłowia bydła, owiec i drobiu

1. Uwagi wstępne

Celem przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny dwa razy w roku (tj. w czerwcu i w grudniu) badań jest uzyskanie szczegółowych informacji o pogłowie bydła i drobiu według województw i dla Polski, pogłowia owiec (tylko dla Polski) oraz produkcji zwierzęcej związanej z tymi gatunkami zwierząt. Badaną populację stanowią gospodarstwa indywidualne, które według wyników Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. posiadały bydło lub drób lub owce oraz gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej, ale nie posiadające wyżej wymienionych gatunków zwierząt. Badana populacja liczyła w 2005 r. 1364714 gospodarstw, w tym około 1330 tys. gospodarstw posiadało bydło, drób lub owce. Założono, że próba do badania liczyć będzie ok. 20 tys. gospodarstw indywidualnych.

2. Operat losowania

Przy tworzeniu operatu losowania wykorzystano wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku oraz przeprowadzonego jednocześnie Powszechnego Spisu Rolnego. Operat ten został uzupełniony o gospodarstwa powstałe po 2002 roku. Jednostką losowania było gospodarstwo indywidualne. Dla każdego gospodarstwa zapisane zostały następujące informacje:

- symbol województwa,
- nr gospodarstwa (Nr_gos),
- identyfikator gospodarstwa w PSR 2002 (ID_PSR),
- powierzchnia ogólna gospodarstwa,
- powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie,
- liczba sztuk bydła,
- liczba sztuk drobiu,
- liczba owiec.

3. Schemat losowania

Populacja jednostek losowania została przed losowaniem podzielona na trzy części. Do **części pierwszej** zaliczono gospodarstwa spełniające przynajmniej jeden z warunków, tj. posiadało przynajmniej 1 sztukę bydła lub powyżej 50 sztuk drobiu ale nie posiadające owiec. Ta część populacji liczyła 949892 gospodarstw. Do **części drugiej** zaliczono gospodarstwa

nie posiadające bydła i owiec, ale posiadające co najwyżej 50 sztuk drobiu. Ponadto, do tej grupy zaliczono również gospodarstwa nie posiadające w ogóle wymienionych wyżej gatunków zwierząt, ale mające powierzchnię użytków rolnych 15 ha i więcej. Część druga liczyła 397069 gospodarstw. Do **części trzeciej** zaliczono gospodarstwa posiadające owce. Liczyła ona około 17753 gospodarstwa.

W celu wylosowania próby zastosowany został schemat losowania warstwowego-optymalnego. W części pierwszej populacji jako kryteria tworzenia warstw i alokacji próby pomiędzy warstwy przyjęto liczbę sztuk bydła oraz liczbę sztuk drobiu. W części drugiej warstwy tworzone były w oparciu o powierzchnię użytków rolnych, natomiast w części trzeciej ze względu na liczbę sztuk owiec. W każdym województwie utworzono 12 warstw, z czego 7 w odniesieniu do gospodarstw części pierwszej, a 5 w odniesieniu do gospodarstw części drugiej. W części trzeciej utworzono 6 warstw ogólnopolskich, tzn. obejmowały one gospodarstwa ze wszystkich województw.

Spośród gospodarstw **części pierwszej** postanowiono wylosować próbę liczącą około 14800 gospodarstw.

Przystępując do losowania próby z tej kategorii gospodarstw przyjęto następujące założenia:

- (1) liczebność próby n ustalona jest dla populacji gospodarstw w Polsce, a nie dla poszczególnych województw, przy czym n liczy ok. 14800 gospodarstw,
- (2) w poszczególnych województwach próba losowana jest według schematu losowania warstwowego-optymalnego przy wykorzystaniu metody Neymana,
- (3) w każdym województwie dokonywany jest jednocześnie podział populacji na 7 warstw ($h = 1, 2, \dots, 7$) oraz dokonuje się alokacji próby pomiędzy warstwy,
- (4) w każdym województwie do warstwy nr 7 (tj. $h = 7$) wydzielane są jednostki losowania o wartościach zmiennych przyjętych za podstawę warstwowania powyżej określonego progu. Utworzona w ten sposób tzw. górna warstwa zawiera jednostki, które nie są losowane, lecz wszystkie zaliczane są do próby,
- (5) przyjęto, że oczekiwana precyzja wyników badania, mierzona współczynnikiem zmienności pogłowia bydła albo drobiu będzie jednakowa dla każdego województwa i równa będzie 0,95%.

Powyższy problem rozwiązany został przy wykorzystaniu metod optymalizacji numerycznej. Populacja podzielona została na warstwy, których granice (górne) wyrażone w liczbie sztuk bydła oraz liczb sztuk drobiu przedstawione zostały w poniższej tablicy 1.

Tablica 1. Granice warstw według województw w badaniu pogłowia bydła, owiec i drobiu w 2005 roku.

WOJ.	B - bydło D - drób	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6
02	B	1	3	6	11	22	69
	D	325	327	644	823	1307	4748
04	B	3	7	11	18	32	81
	D	271	330	409	505	937	3030
06	B	1	1	2	6	13	46
	D	11	27	101	106	211	600
08	B	1	4	7	13	22	51
	D	425	647	652	2031	2740	10950
10	B	2	4	6	12	21	63
	D	106	111	140	153	346	1009
12	B	1	2	3	4	8	41
	D	12	34	35	149	171	448
14	B	3	5	8	16	27	82
	D	106	114	152	160	335	1087
16	B	1	3	7	11	19	41
	D	178	206	235	305	571	1770
18	B	1	1	2	2	6	37
	D	8	23	61	99	160	392
20	B	3	7	12	20	35	107
	D	27	45	63	110	215	623
22	B	3	5	9	15	26	69
	D	223	307	507	511	1517	4697
24	B	2	2	3	6	14	51
	D	28	29	184	234	320	952
26	B	2	3	5	5	10	45
	D	18	58	65	291	310	807
28	B	4	10	19	32	57	261
	D	64	203	263	438	1193	4328
30	B	2	6	11	19	32	101
	D	201	250	324	525	807	2710
32	B	2	4	8	14	26	57
	D	211	260	282	318	319	700

Przedstawione w tablicy 1 granice warstwy 6, tj. b_6 stanowi jednocześnie próg powyżej którego gospodarstwa zaliczane są do warstwy 7 czyli nie podlegają losowaniu, lecz wszystkie zaliczane są do próby. Dla pozostałych warstw, tj. $h = 1, 2, \dots, 6$ ustalone zostały, zgodnie z metodą optymalnej alokacji Neymana, wartości n_{wh} , tj. liczebności prób losowanych z h -tej warstwy w w -tym województwie.

Do próby wylosowano następnie, zgodnie z przyjętą alokacją, 14767 gospodarstw, w tym 5208 gospodarstw z warstwy nr 7.

W **części drugiej** utworzono przed losowaniem w każdym województwie po 5 warstw ($h = 8, 9, \dots, 12$). Warstwy te tworzone ze względu na powierzchnię użytków rolnych, tj.:

$h = 8$ - gospodarstwa poniżej 1 ha, $h = 9$ - gospodarstwa od 1 ha do 4,99, $h = 10$ - gospodarstwa od 5 ha do 14,99 ha, $h = 11$ - gospodarstwa od 15 ha do 49,99 ha, $h = 12$ - gospodarstwa o powierzchni 50 ha i więcej. Jako kryterium alokacji próby pomiędzy województwa przyjęto jednakową precyzję liczby sztuk drobiu w tej części populacji, zaś wewnątrz województw próba alokowana była przy wykorzystaniu metody optymalnej Neymana. Z tej części populacji wylosowano 2717 gospodarstw.

W **części trzeciej**, w której utworzono 6 warstw ogólnopolskich, wylosowano do próby 2516 gospodarstw. Z warstwy 18 do próby zaliczono wszystkie gospodarstwa. Były to gospodarstwa posiadające owce, a jednocześnie posiadające 50 i więcej sztuk bydła lub co najmniej 400 sztuk drobiu. W grupie tej również wydzielono warstwę górną ($h = 17$), z której nie losowano gospodarstw. Do warstwy tej zaliczono gospodarstwa, nie zaliczone wcześniej do warstwy 18 i posiadające powyżej 66 sztuk owiec. Celem wydzielenia tej kategorii gospodarstw było precyzyjne oszacowanie danych dotyczących pogłowia owiec w skali kraju, bez przekrojów regionalnych.

Ostatecznie cała próba do badania bydła, drobiu i owiec liczyła 20 000 gospodarstw.

4. Uogólnianie wyników i metoda oceny precyzji

Podstawowym parametrem szacowanym w badaniu pogłowia jest suma wartości zmiennej X , np. pogłowie bydła ogółem.

Parametr ten dla w -tego województwa jest postaci:

$$(1) \hat{x}_w = \sum_h \sum_i \frac{N_{wh}}{n_{wh}} * x_{whi}, \quad (i = 1, 2, \dots, n_{wh}; h = 1, 2, \dots, 18)$$

gdzie:

x_{whi} - wartość zmiennej X w i -tym gospodarstwie (jednostce losowania) wylosowanym z h -tej warstwy w w -tym województwie,

N_{wh} - liczba jednostek losowania w h -tej warstwie w -tego województwa,

n_{wh} - liczba jednostek losowania wylosowanych do próby z h -tej warstwy w -tego województwa,

Ocena sumy zmiennej X jest sumą wartości oszacowanych dla województw, tj.:

$$(2) \hat{x} = \sum_w \hat{x}_w, \quad (w = 1, 2, \dots, 16)$$

Dla wybranych ważniejszych ocen parametrów oszacowane zostały, jako miary precyzji, ich współczynniki zmienności. W przypadku estymatora wyrażonego wzorem (1), tj. dla w -tego województwa oszacowanie jego współczynnika zmienności wyrażone jest wzorem:

$$(3) v(\hat{x}_w) = \frac{\sqrt{d^2(\hat{x}_w)}}{\hat{x}_w} * 100,$$

przy czym:

$$(4) d^2(\hat{x}_w) = \sum_h N_{wh}^2 \left(1 - \frac{n_{wh}}{N_{wh}} \right) \frac{s_{wh}^2}{n_{wh}},$$

gdzie:

s_{wh}^2 - oszacowanie wariancji zmiennej X w h -tej warstwie w -tego województwa,

a dla Polski:

$$(5) v(\hat{x}) = \frac{\sqrt{d^2(\hat{x})}}{\hat{x}} * 100,$$

przy czym:

$$(6) d^2(\hat{x}) = \sum_w d^2(\hat{x}_w),$$

Badanie pogłowia trzody chlewnej

1. Uwagi wstępne

Celem przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny trzy razy w roku (tj. w kwietniu, sierpniu oraz w grudniu) badań pogłowia trzody chlewnej jest uzyskanie szczegółowych informacji o pogłowie świń oraz produkcji żywca wieprzowego według województw oraz dla Polski. Badaną populację stanowią gospodarstwa indywidualne, które według danych Powszechnego Spisu Rolniczego z 2002 r. posiadały trzodę chlewną oraz gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 15 ha i więcej, ale nie posiadające trzody chlewnej. Badana populacja liczyła 814542 gospodarstw, w tym ok. 759 tys. gospodarstw posiadało trzodę chlewną. Założono, że próba do badania liczyć będzie ok. 15 tys. gospodarstw indywidualnych.

2. Operat losowania

Przy tworzeniu operatu losowania wykorzystano wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku oraz przeprowadzonego jednocześnie Powszechnego Spisu Rolnego. Operat ten został uzupełniony o gospodarstwa powstałe po 2002 roku. Jednostką losowania było gospodarstwo indywidualne. Dla każdego gospodarstwa zapisane zostały następujące informacje:

- symbol województwa,
- nr gospodarstwa (Nr_gos),
- identyfikator gospodarstwa w PSR 2002 (ID_PSR),
- powierzchnia ogólna gospodarstwa,
- powierzchnia użytków rolnych,
- liczba sztuk trzody chlewnej.

3. Schemat losowania

W celu wylosowania próby zastosowany został schemat losowania warstwowego-optimalnego w odniesieniu do gospodarstw, które według Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r. prowadziły chów trzody chlewnej. Natomiast w odniesieniu do populacji gospodarstw nie prowadzących chowu i hodowli trzody chlewnej zastosowano, w każdym województwie,

losowanie warstwowe-proporcjonalne. Do próby wylosowano 1% gospodarstw o powierzchni użytków rolnych od 15,00 ha do 49,99 ha oraz 5% gospodarstw o powierzchni 50,00 ha i więcej. Łącznie z tej części populacji wylosowano próbę liczącą 865 gospodarstw.

Spośród gospodarstw prowadzących chów i hodowlę trzody postanowiono wylosować próbę liczącą około 14600 gospodarstw.

Przystępując do losowania próby z tej kategorii gospodarstw przyjęto następujące założenia:

- (1) liczebność próby n ustalona jest dla populacji gospodarstw w Polsce, a nie dla poszczególnych województw, przy czym n liczy ok. 14600 jednostek losowania,
- (2) w poszczególnych województwach próba losowana jest według schematu losowania warstwowego-optymalnego według metody Neymana,
- (3) w każdym województwie dokonywany jest najpierw podział populacji na 9 warstw ($h = 1, 2, \dots, 9$), po czym dokonuje się alokacji próby pomiędzy warstwy,
- (4) w każdym województwie do warstwy nr 9 (tj. $h = 9$) wydzielane są jednostki losowania o wartościach zmiennej przyjętej za podstawę warstwowania powyżej określonego progu. Utworzona w ten sposób tzw. górna warstwa zawiera jednostki, które nie są losowane, lecz wszystkie zaliczane są do próby,
- (5) przyjęto, że oczekiwana precyzja wyników badania, mierzona współczynnikiem zmienności pogłowia trzody chlewnej będzie jednakowa dla każdego województwa i równa będzie 0,5405%.

Powyższy problem rozwiązany został przy wykorzystaniu metod optymalizacji numerycznej. Populacja podzielona została na warstwy, których granice (górne) wyrażone w liczbie sztuk trzody chlewnej przedstawione zostały w poniższej tablicy 2.

Tabl. 2. Granice warstw według województw w badaniu pogłowia trzody w 2005 roku.

WOJ	b_1	b_2	b_3	b_4	b_5	b_6	b_7	b_8
02	4	10	17	26	39	60	94	167
04	8	20	36	57	87	135	217	407
06	3	7	12	18	27	43	75	160
08	5	13	24	38	57	84	134	238
10	6	12	18	27	43	72	125	242
12	2	5	9	15	24	37	64	129
14	5	10	16	25	38	62	112	243
16	6	17	31	51	77	111	163	261
18	2	4	7	12	18	28	51	104
20	4	9	16	25	39	63	111	216
22	7	17	30	47	73	113	182	322
24	4	8	16	31	47	72	107	177
26	3	6	11	17	26	41	68	134
28	7	18	33	56	88	138	225	403
30	8	24	43	71	106	167	295	616
32	6	15	27	41	60	88	140	243

Przedstawiona w tablicy 2 granica warstwy 8, tj. b_8 stanowi jednocześnie **próg, powyżej którego** jednostki losowania zaliczane są do warstwy 9 czyli nie podlegają losowaniu, lecz wszystkie zaliczane są do próby. Dla pozostałych warstw, tj. $h = 1, 2, \dots, 8$ ustalone zostały, zgodnie z metodą optymalnej alokacji Neymana, wartości n_{wh} , tj. liczebności prób losowanych z h-tej warstwy w w-tym województwie.

Do próby wylosowano następnie, zgodnie z przyjętą alokacją, 14608 gospodarstw, w tym 3844 gospodarstwa z warstwy nr 9. Łącznie z gospodarstwami nie posiadającymi (według operatu) trzody chlewnej z warstwy nr 10 (o powierzchni użytków rolnych 15,00 – 49,99 ha) i warstwy nr 11 (o powierzchni użytków rolnych 50 ha i więcej) próba liczyła 14994 gospodarstwa.

4. Uogólnianie wyników i metoda oceny precyzji

Podstawowym parametrem szacowanym w badaniu pogłowia trzody chlewnej jest suma wartości zmiennej X , np. pogłowie trzody chlewnej ogółem.

Parametr ten dla w -tego województwa jest postaci:

$$(1) \hat{x}_w = \sum_h \sum_i \frac{N_{wh}}{n_{wh}} * x_{whi}, \quad (i = 1, 2, \dots, n_{wh}; h = 1, 2, \dots, 11)$$

gdzie:

x_{whi} - wartość zmiennej X w i -tym gospodarstwie (jednostce losowania) wylosowanym z h -tej warstwy w w -tym województwie,

N_{wh} - liczba jednostek losowania w h -tej warstwie w -tego województwa,

n_{wh} - liczba jednostek losowania wylosowanych do próby z h -tej warstwy w -tego województwa,

Ocena sumy zmiennej X jest sumą wartości oszacowanych dla województw, tj.:

$$(2) \hat{x} = \sum_w \hat{x}_w, \quad (w = 1, 2, \dots, 16)$$

Dla wybranych ważniejszych ocen parametrów oszacowane zostały, jako miary precyzji, ich współczynniki zmienności. W przypadku estymatora wyrażonego wzorem (1), tj. dla w -tego województwa oszacowanie jego współczynnika zmienności wyrażone jest wzorem:

$$(3) v(x_w) = \frac{\sqrt{d^2(\hat{x}_w)}}{\hat{x}_w} * 100,$$

przy czym:

$$(4) d^2(\hat{x}_w) = \sum_h N_{wh}^2 \left(1 - \frac{n_{wh}}{N_{wh}} \right) \frac{s_{wh}^2}{n_{wh}},$$

gdzie:

s_{wh}^2 - oszacowanie wariancji zmiennej X w h -tej warstwie w -tego województwa,

zaś dla Polski:

$$(5) v(\hat{x}) = \frac{\sqrt{d^2(\hat{x})}}{\hat{x}} * 100,$$

przy czym:

$$(6) d^2(\hat{x}) = \sum_w d^2(\hat{x}_w),$$

Wartości względnego błędu standardowego dla wybranych cech dla Polski - na podstawie wyników reprezentacyjnego badania pogłowia bydła, owiec i drobiu oraz badania pogłowia trzody chlewnej zrealizowanych w grudniu 2005 r.

Nr kolejny cechy	Nazwa cechy	Względny błąd standardowy
1.	Bydło ogółem	1,04
2.	Krowy	1,09
3.	Trzoda chlewna ogółem	1,09
4.	Lochy ogółem	1,22
5.	Drób kurzy	0,59
6.	Nioski kurze	1,20